

Проф. ГЕОРГИ ДИМИТРОВ:

ОБРАЗОВАНИЕТО НЕ Е ЦЕЛ НА НИКОЯ ПАРТИЯ

Българчетата са функционално неграмотни,
не разбират смисъла на изреченията

И: Проф. Димитров, от години сме в дъното на европейските класации по грамотност. Защо е този негативен резултат, при положение че влизат сериозни външи пари за реформи?

– Нека направя уточнението, че не всички европейски страни допускат външни оценители на образованието си, но сте права, че в сравнителен план постиженията на нашите деца, примерно в осми клас, ни класират на незавидно място. Това е пряк резултат от характера на образователната система на България. Тя си е все същата, каквато беше в последната четвърт на предходния век – беше построена върху разбирането, че е много важно да имаме индустриално общество и по-голямата част от населението бе подготвяна за пожизнена функция на работна сила. Тази система не даваше знания, а привичност към репресивния апарат, който трябваше да се приеме по подразбиране. Само че тогаваше имаше и микроскопична група от хора, които се занимават с високоинтелигентен труд – лекари, инженери, учители, съдии, и за всички беше важно училището да ги подготви за университетата. Голямата част търпеше репресията заради тези 18 на сто, които се подготвят за високоинтелигентен труд. Последните 25 години вече нямаме репресивна система, която да поддържа образованието. И то се взриви.

Проблемът е, че образованието е ориентирано към знанието, а не към личностното развитие на ученика. Оттам нататък стават възможни какви ли не безобразия. В центъра не се поставя интересът на младия човек, който да се образова и да получава компетентности. Децата не отиват на училище да разберат колко е добре да получат възможност за себеизява. Продължава да се „ходи на училище“, трябва само да научат урока, да напишат домашното и да получат оценка. От това няма никакъв смисъл и съответно няма резултати.

”

**Приоритети,
стратегии и пр.
се разписват от
анонимен кръг
чиновници, които
са правилно
ориентирани в тясно
клиентелисткки
интереси**

“

И: Ваши колеги обявиха, че дори четенето, писането и смятането изглеждат сериозен проблем. Така ли е?

– Не е точно така, защото нашите деца са „функционално неграмотни“. Те могат да напишат и прочетат думите и даже цялото изречение, но не разбират смисъла на това изречение, а още по-малко – как в живота си да използват прочетеното. Това е проблемът на образованието.

И: През тези 25 години защо не се реши накъде да върви образователната система?

– Парадоксът е в това, че стратегията за образование бе направена не от българска институция и екип. Идеята за дълбока реформа, която беше добра и даже изпълнима, написа Световната банка. Този проект започна да се изпълнява в началото на 2000 година и трябваше да трае девет години. Ако той беше реализиран тогава, към днешна дата ситуацията щеше да бъде различна. Поредица от правителства обаче саботираха този проект. Чувал съм от зам.-министъра за училищно образование в кабинета „Саксбургготски“ Юлиан Накъв, че тогавашният депутат от НДСВ Даниел Вълчев пряко се е намесвал в ресора с нареждането да не се провеждат реформите. По-късно обаче, когато учителите се вдигнаха на безпрецедентен тримесечен бунт, нежеланият да провежда реформи Даниел Вълчев, който стана министър на образованието с изречението „Аз не съм мрачен реформатор“, направи много – делегираните бюджети, външното оценяване и другите реформи, които бяха заложили в проекта на СБ.

Проблемът е, че в България нито една партия не разпознава високото качество на образование като свой приоритет.

Проф. Димитров е един от основателите на катедра „Европеистика“ в СУ, на катедра „Социология“ в ЮЗУ, съосновател и председател на Асоциация за социални изследвания и приложни изследователски практики (1994–2000). Социолог, доктор на науките.

Ако греша, поправете ме. Включително и когато става дума за сегашния спор кой да бъде министър на образованието, в публичното пространство се говори за милиардите по оперативна програма, а не за проблемите на българското образование и как употребите на този милиард ще решат тези проблеми.

И: Следите ли тази програма?

– Погледнах приоритетите и не съм убеден, че усвояването на тези ресурси ще промени структурно характера на образователната система. А според мен в структурните предпоставки е заложен катастрофалният резултат на нашите ученици. Проблемът у нас е, че тези приоритети, стратегии и пр. се разписват от анонимен кръг чиновници, които са правилно ориентирани в тясно клиентелистки интереси.

И: Имате ли спокойствието, че този път обществените поръчки в образованието ще се проведат по правилата и ще имат реален ефект?

– Не. Няма как едно министерство да бъде оазис спрямо останалия стандарт за провеждане на публични политики. Институциите тук са направени така, че да провеждат не-публични политики.

Това е доказано в книга на моя бивша докторантка, която вече работи като оценител в Европейския парламент – анализира ефективността на провежданите публични политики в ЕС.

И: Стана ясно, че с европари през 2009 година са написани днешните учебни планове, които създават толкова проблеми. Кой ще понесе вината?

”

Очевидно е за всички, че има учебникарска мафия и това е от години. По-лошо е, че у нас няма професионални стандарти и трудно може да се каже кой е компетентен и кой не

“

– Проблемът е, че образователното министерство със своите анонимни чиновници избира по непрозрачен начин любезни и лоялни към интересите на производителите на учебници “съдържателни” приоритети, а след това по същия начин избира и конкретните изпълнители на образователната поръчка. Това щеше да бъде скандал, ако се случваше само там. Но навсякъде в България приоритетите са подчинени на корпоративни интереси. Очевидно е за всички, че има учебникарска мафия и това е от години. По-лошото е, че у нас няма професионални стандарти и трудно може да се каже кой е компетентен и кой не. Резултатът от липса на стандарти е, че срещу всяка една смислено заявена позиция винаги застават понетрима със собствени бизнес интереси и се борят срещу обществените интереси. И това оправдава субективния подбор на „експерти“ в МОН.

И: Има ли изследвания колко реално дава българинът за образование?

– Това е най-страшното. Има редица изследвания, които показват, че в България е най-силна зависимостта за успеха на детето от финансовите възможности на родителите. В останалите европейски училища системата осигурява поне относително равенство в образователните възможности. В България интелигентните родители с повече възможности плащат втори път от джоба си образованието на децата си, защото те не могат да получат необходимото в училище.

И: Какво мислите за кандидатурата на Меглена Кунева за министър на образованието?

– Ако на Кунева се предложи министерство на хранителните отпадъци, тя ще се окаже най-подготвена за това. Ако и се даде космонавтиката, тя ще бъде най-компетентният министър на космонавтиката. Знам, че не звучи достатъчно любезно, но не това е човекът, който може да навлезе в проблематиката, а още по-малко има личностния ресурс да се бори с проблемите. Разбрах, че ще опита да защити кандидатурата си със своя стратегия за реформите в сектора. За мен е на границата на възшебството как може да се напише адекватна стратегия за три дни.